

Kitap Tanıtımı

Dîvân Edebiyatı'nın Yükselen Güneşi Mihri Hâtûn

Figen Özlem KARAKAŞ

Arslan, Mehmet, Mihri Hâtûn Dîvânı, Amasya Valiliği, Aralık, 2007.

Son yıllarda kaleme alınan eserlerin artışı münasebetiyle tanıtım yazılarına da sıklıkla rastlanmaktadır. Bu yazılar ele alınan yapıt çerçevesinde okuyucunun belli bir fikre sahip olmasına vesile olmaktadır. Çoğunlukla eserin yazılış sebebi ve mahiyeti hakkında bilgi verir ve bölümlerinden bahseder. Tanıtım yazıları özellikle Dîvân Edebiyatı hususunda önem taşımaktadır. Çünkü Dîvân Edebiyatı pek çok kişi tarafından reddedilmiş, halktan kopuk sayılmıştır. Haliyle bu edebiyatla ilgili ortaya konan eserlere de ön yargı ile bakılmıştır. İşte bu yazılar ise eser hakkında bilgi verdiğinden okuyucunun dikkatini çekip okunmasına belli ölçüde yardımcı olmuştur.

Mihri Hâtûn Dîvânı'nın yayımlanması Türk Edebiyatı'na yeni bir neşir kazandırmakla kalmamış, Osmanlı kadın şairleri hakkında da fikir sahibi olunması hususunda okuyucuya ışık tutmuştur. Mihri Hâtûn Osmanlı'da ilk kadın şair olması açısından önemlidir. Bu eserde kadın şairlerin şiir söyleyişlerindeki farklılık, orijinallik veyahut fark edilen ortak noktalar üzerinde başta Mihri olmak üzere durulmuştur.

Osmanlı'da kadınların ön plana çıkamayacağını savunan fikirler için aslında bu dîvân önemli bir anti-tezdir denebilir. Çünkü Mihri Hâtûn'un gerek padişahlar tarafından gerek Amasya halkı tarafından sevildiğini bu eser sayesinde bir kez daha görmekteyiz.

Mehmet Arslan, Âşık Çelebi'nin Mihri Hâtûn için tezkiresinde "Erkek arslan arslan, dişi arslan arslan değil mi?" ifadesine yer verdiğini de eserinde belirtmiştir. (ARSLAN; s. 50, 2007) Bunun dışında Mihri Hâtûn yeri gelmiş erkek şairlere de nazîre yazmıştır. Burada hemen Necati Bey'i akla getirebiliriz. Kitapta bu unsurlara da ayrıntılı şekilde yer verilmiştir.

Mihri Hâtûn Dîvânı, Arslan tarafından dört yazma nüsha karşılaştırılarak edisyon-kritikli şekilde yayımlanmıştır. Arslan'ın bu çalışması Dîvân Edebiyatı açısından büyük önem arz etmektedir. Daha önceki çalışmalarda hep üç nüsha dikkate alınmış Milli Kütüphane'deki bir nüshadan yararlanılmamıştır. O nüshada ise farklı olarak 3 kaside, 6 gazel, 1 murabba ve 1 mesnevî ortaya çıkmıştır. Kitap, elli başlık altında ele alınır. Sunuş-Önsöz ve Kısaltmalardan sonra "Osmanlıca Kaynaklarda Mihri" bölümü yer alır.

"Mihri Hâtûn'un Hayatı" bölümünde, şairin hayatı hakkında mühim bilgiler verildikten sonra "Mihri Hâtûn'un Edebi Kişiliği ve Sanatı" kısmı bulunur. Burada Mihri Hâtûn'un padişah ve şehzâde meclislerinde sıklıkla bulunduğu ve Osmanlı'da kadın şairlerin erkek şairlere göre azlığından bahsedilmiştir. Yine Arslan bunu belli tezkirelere dayandırmış ve o kaynakları inceleyerek yorumda bulunmuştur. Mihri Hâtûn'un adının geçtiği kaynaklar ve şairenin isminin hangi münasebetlerle yer aldığı belirtilmiş ve o yöne dikkat çekilerek fikir beyân edilmiştir. Yani yapılan her yorum belirli kaynaklara dayandırıldığı için okuyucuda da sağlam fikirlerin oluşmasına vesile olmaktadır. Yine aynı bölüm içerisinde Dîvân Edebiyatı'nda kadın şairlerin fazla olmadığı ve onlar arasında Mihri'nin yazdıklarıyla öne çıktığı belirtilmektedir.

Mihri'nin Dîvân'ı okunduğu takdirde ondaki üslûbun ne kadar akıcı ve dilinin de dönemine göre ne kadar sade olduğu fark edilecektir. Elbette böylesi bir şair de o dönem içerisinde dikkat

çekecek ve ilgi görecektir. Padişahlar, şehzadeler ve diğer şairler tarafından da Mihrî Hâtun'un çok ilgi gördüğü edebiyat tarihimiz açısından önem arzeden tezkirelerde belirtilmektedir.

Diğer bölümde ise "Mihrî Divânı'nda Sanatlı Manzumeler" yer alır. Mihrî'nin sanatını ortaya koymak amacıyla bazı manzumeler yazdığı ve bu şiirlerdeki özellikler kısaca belirtilmiştir. Ardından "Mihrî Divânı'nda Sevgili" kısmı gelir. Burada Mihrî Hâtun'un şiirlerinin çoğunu sevgili unsuru üzerine kurduğu görülür. Divân edebiyatında kullanılan mazmunlar Mihrî Hâtun'da da görülmektedir. Bilindiği gibi sevgilinin boyu elif, servi; gözleri nergis, cellat, yanakları gül; gamzesi oktur. Bu örnekleri daha da çoğaltmak mümkündür ve eserde bu mazmunlara ayrıntılı biçimde yer verilmiştir.

"Mihrî Divânı'nda Âşık" başlığında da Mihrî'nin Türk edebiyatındaki birçok mazmunu aynen kullandığı söyleyişlerde pek fark olmadığı görülür.

Bu kavramlara değinildikten sonra "Mihrî'nin Divânı'nda Rakîb" bölümünde rakîbin nasıl ele alındığı hakkında mühim bilgiler aktarılmıştır. Hatta M. Arslan rakîb mânâsına gelebilecek sözcüklerin Divân'da kaç defa geçtiğine yer vermiştir. Yine Mihrî Divânı'nda da rakîb Klasik edebiyattaki şekli ile ele alınmış ve kötülenmiştir.

Daha sonraki bölümde ise "Mihrî Hâtun'da Erkekçe Söyleyişler"e yer verilmiştir. Bu bölüm üzerinde önemle durulması gereken bir bölümdür. Çünkü Divân incelendiği takdirde gazeller bölümünde dikkati çeken Mihrî'nin aşkı bir erkek edasıyla dile getirdiğidir. Mihrî şiirlerinde erkeksi havayı hep korumuştur. Sevgilisine diğer Divân şairleri gibi seslenir. Sevgilinin kırmızı gonca dudaklarından, servi boyundan, yay kaşlarından, anber kokulu saçlarından çoğu şiirinde söz eder. Öyle şiirleri vardır ki mahlas yazmadığı takdirde O'nun kadın olduğunu anlamak çok güç hale gelebilir. Bunun dışında yine bazı benzetmelerde de kendini erkek yerine koymuştur. Mesela Mecnûn kendisi, Leylâ ise sevgilisidir. Bunu yapmasındaki amaç belki de o cemiyete ayak uydurmak, onlardan çok da farklı olmadığını göstermek olabilir. İşte tam bu yönde Arslan'ın çok isabetli tespitleri vardır.

Divân'da erkekçe söyleyişler fazla olmasına rağmen az da olsa kadınsı söyleyişler de bulunmaktadır. İşte o şiirler ve hususiyeti için "Mihrî Hâtun'da Kadınca Söyleyişler" bölümü oluşturulmuştur. O tarz şiirlerde ise Mihrî kendini sevgili yerine koymuştur. Mehmet Arslan bundan bahsederken Divân'da hangi şiirlerde bu kullanımlara yer verildiğini belirtmiş ve belirttiği beyitleri de günümüz Türkçesine çevirmiştir. Bu durum okuyucu için oldukça mühimdir. Öncelikle Divân'a başlamadan önce önemli unsurlara yer verilmesi ve bu unsurların da okuyucu için en kolay şekle getirilmesi eser için farklılık sağlamıştır.

Mihrî Hâtun'un eserinde diğer Divân şairlerinin bahsettiği birçok konuya değindiğini söylemiştik. "Felekten, Değerinin Bilinmemesinden ve Sevgililerden Şikayet" bölümü bu konuları içerisine fazlasıyla almaktadır. Burada da feleğe serzenişte bulunulur ve sevgilinin âşığa çekti-diklerinden bahsedilir. Bunun yanı sıra M. Arslan çok önemli bir konuya daha değinmiştir. O da "Türk Safosu Mihrî Hâtun' Konusu"dur. Bu konuya açıklık getirirken öncelikle safonun anlamını vermiş, nereden geldiğini açıklamış ve bu konuda yazılmış bir kitaptan bahsetmiştir.

Arslan, Türk Safosu konusu hakkında bilgi verdikten sonra "Mihrî Divânı'nda Geçen Gerçek Şahıslar" dan söz edilmiştir. Padişah, şehzade, şair isimleri belirtilir. Bu isimler de Mihrî'nin eserinde büyük yer tutmuştur. Bu isimler ve geçtiği beyitler incelendiğinde Mihrî'nin dönem padişahlarını sevdiğini, onlara şiirler yazdığını hatta birer sevgili gibi övdüğünü görebiliriz. Bununla beraber padişahlar da bu hanım şairi sevmişler ve ona değer vermişlerdir. Bunu şairlerin meclislerinde bulunmasından ve şiirlerinin severek okunmasından rahatlıkla çıkarabiliriz. Arslan da bu mühim şahıslardan bahsetmiş ve isimlerinin tezkirelerde ne şekilde geçtiğini bize bildirmiştir. Hatta bu bölüm içerisinde Mihrî'nin Necâti'ye yazdığı meşhur nazireler de dikkati çekmektedir.

Şahıslar verildikten sonra "Mihrî Divânı'nda Gerçek Mekanlar" bölümü yer almıştır. Bu mekanlar içinde en çok önem teşkil edenler arasında Amasya, Lâdik, Eğribük, Göynücek sayılabilir.

Tüm bunların dışında "Mihrî Divânı'ndaki Nazım Şekilleri"ne de ayrıntılı biçimde yer verilmiştir. Burada yine hangi nazım şeklinin Divân'da ne sıklıkla kullanıldığı ve hangi kalıplara yer

verildiği ifade edilir. Hemen ardından “Mihrî Divanı’ndaki Nazım Şekillerinin Genel Değerlendirmesi” yer alır. Bu da okuyucunun divan metnini okumadan önce hazırlık bâbında incelemesi gereken kısımlardandır.

Daha sonra ise eserde “Tazarru-nâme”den bahsedilmiş ve “Nüsha Tavsifleri” bölümüne de kısaca yer verilmiştir. “Bibliyografya” kısmı da nihâyete erdikten sonra “Divan Metni” bölümüne geçilir. Ardından “İndeks”e yer verilmiş ve eser minyatürlerle bitirilmiştir. Verilen minyatürler esere ayrı bir güzellik ve hareketlilik katmıştır.

Mehmet Arslan, Mihrî Hâtun Divânı’nı çalışarak edebiyat camiasına ehemmiyeti büyük bir eser kazandırmıştır. Bu eserin Arslan’ın elinden çıkması ayrı bir önem arz eder. Çünkü Arslan Amasyalıdır ve Mihrî Hâtun’un şiirlerinde geçen geleneksel pek çok ifadeyi günümüze kazandırmıştır.

Eserin, hanım şairler arasındaki önemi ve onların ortak söyleyişleri bakımından büyük bir yere sahip olduğunu düşünerek herkes tarafından okunması gerektiğini dile getirmekteyiz.

Mihrî Hâtun’u, böylesi ince mazmunlar geliştirip akıcı bir üslupla vücuda getirdiği divânı için rahmetle anıyor, Mehmet Arslan’ın da yoğun emek sonucu hazırladığı bu neşrin Dîvân Edebiyatı sahasına son derece faydalı bir eser olduğunu düşünüyoruz.

MİMAR SİNAN GÜZEL SANATLAR ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER DERGİSİ YAYIN İLKELERİ

1. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi altı ayda bir yayımlanan hakemli bir dergidir.
2. Dergide yayınlanmak üzere gönderilen yazılar daha önce yayınlanmamış, bilimsel nitelikte özgün makale, araştırma, inceleme, saha derleme yazıları, çeviri, kitap tanıtımı/eleştirisi olmalıdır.
3. Dergide yayınlanan yazıların bilim ve dil bakımından sorumluluğu yazarlarına aittir. Dergide yazım tutarlılığı sağlamak için Türk Dil Kurumu'nun yayınladığı Yazım Kılavuzu'nun son baskısının esas alınması tavsiye edilir.
4. Dergiye gönderilen yazılar Türkçe, İngilizce, Fransızca, Almanca, Rusça yazılabilir. Türkiye'de yayınlanan bir dergi olduğu için yazının Türkçe olması tercih sebebidir.
5. Dergiye gönderilen yazılar, yayın kurulu tarafından incelendikten sonra, konunun uzmanı üç hakem tarafından değerlendirilir, raporların olumlu gelmesi halinde yayımlanır. Yayım kararının alınmasından sonra yazının yayımlanacağı yazar(lar)a bildirilir.
6. Dergiye gönderilen çalışmalar dört kopya halinde (üç kopyasında yazar(lar)ın adı, soyadı ve diğer kişisel bilgileri bulunmayacak şekilde) yazılı metin olarak hazırlanmalıdır. Yazılı metinler virüs taramasından geçirilmiş yeni bir disket/CD ve yazar(lar)ın çalıştıkları kurum(lar), bölüm(ler), ve anabilim dal(lar)ı belirtilmiş, kısa özgeçmişlerinin ve irtibat sağlamak için kullanılacak telefon, faks, elektronik posta adresinin yer aldığı imzalı bir dilekçe ile birlikte, dergi yazışma adresine ve derginin elektronik posta adresine gönderilmelidir. Dilekçede, gönderilen çalışmaların başka bir yerde yayımlanmamış veya yayımlanmak üzere gönderilmemiş olduğu belirtilmelidir. Tezlerden veya kongre, sempozyum, panel bildirilerinden üretilen makalelerin bu durumu metinde bir açıklama notuyla belirtilmelidir.
7. Türkçe özgün makaleler için özet yapılan dilde başlık ve Abstract, Resume, Zusammenfassung başlıkları altında 100 kelimeyi geçmeyen İngilizce, Fransızca, Almanca dillerinden birinde özet verilmelidir. (Önce makalenin Türkçe başlığı ve Türkçe özeti 100 kelimeyi geçmeyecek şekilde verilmelidir. Sonra makale dilinde 3-5 tane anahtar kelimeler verilmelidir. Bunların altına çeviri başlık, özet ve anahtar kelimeler eklenmelidir.)
8. Yayına kabul edilmeyen çalışmalar yazar(lar)a iade edilmez.
9. Yazar(lar)a, kendi yazısının yayınlandığı dergiden 2 nüsha verilir.
10. Görsel unsur kullanan makalelerin fotoğraf ve çizimleri 300 dpi çözünürlükte ayrı bir dosyada, gerekirse ayrı bir CD'de teslim edilmelidir.

YAZIM KURALLARI

1. Yazılar IBM ve uyumlu bilgisayarlarda Windows Word programıyla, normal metin için Times veya Times New Roman karakteri 12 puntoyla, 1,5 satır aralığıyla yazılmış olmalıdır.
2. Yazıların uzunluğu konusunda sınırlama olmasa da yazının tek sayıda yayımlanabilmesi için kaynakçayla birlikte 25 sayfayı geçmemesi tavsiye edilir.
3. Metinde şekil, tablo, resim vb. Kullanılacaksa metin içinde ilgili yere, metinle arasında üstten ve alttan birer aralık bırakılmak suretiyle yerleştirilmelidir. Mümkün olduğu kadar bilgisayar aracılığıyla hazırlanmış şekiller kullanılmalı, tarayıcıyla en az 400 dpi çözünürlükte tiff veya jpg şeklinde taranmış olarak metne yerleştirilmelidir. Şekiller birbirini izleyerek numaralandırılmalıdır. Her şeklin altına numarası ile birlikte kısa bir açıklama, ortalananmış olarak yazılmalıdır.
4. Dipnotlar sayfa altına numaralandırılarak verilmelidir. Dipnotlarda kitaplar için bibliyografik künye sırası (büyük küçük harf durumuna dikkat edilerek) şu şekilde olmalıdır: Yazar Adı, Soyadı, Kitap Adı, Yayınevi, kaçınıcı baskı olduğu, basıldığı yer, yıl, sayfa numarası. Makalelerde ise şunlar belirtilmelidir: Yazar Adı Soyadı, "Makale Adı", Kitap veya Dergi Adı, cildi, sayısı, Yayınevi, baskı yeri, yılı, alıntı yapılan yerin sayfa numarası. İnternette alınmış makale ise yazarın Adı Soyadı, "Makalenin Adı", Derginin Adı, sayısı, yayın tarihi, internet adresi ve erişim tarihi yazılmalıdır. Aynı şekilde internette alınan kitap, rapor gibi kaynaklarda da aynı bilgiler gösterilip sonuna tam internet adresi ve erişim tarihi eklenmelidir.
5. Kaynakçada ise yazar soyadı başa alınmalı, diğer bilgiler aynı şekilde verilmelidir. Kullanılan kaynak makale ise makalenin ilk ve son sayfası belirtilmelidir.

